

The Right to Strike During the Corona Pandemic in the Iranian and International Legal System

Ehsan Bagherzad^{e*1} Seyyed Ghasem Zamani²

1. Ph. D. Student in International Law, Department of Public and International Law, Faculty of Law, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.

*. **Corresponding Author:** Email: Bagherzadehsan@yahoo.com

2. Professor, Department of Law, Faculty of Law and Political Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Email: Zamani@atu.ac.ir

S.D.I.L.
The SD Institute of Law
Research & Study

Publisher:
Shahr-e- Danesh
Research And Study
Institute of Law

Article Type:
Original Research

DOI:
10.48300/JLR.2021.286596.1656

Received:
17 May 2021

Accepted:
20 June 2021

Published:
11 December 2021

A B S T R A C T

As the enjoyment of many rights and freedoms is challenged by the prevalence of the coronation in the world, and the right to strike is restricted as an important right of the second generation of human rights, and in accordance with the protocols of the World Health Organization They have a negative impact on the right to life and the right to health. First, they have an international responsibility for the right to health and the right to life, and they must be accountable to international institutions for the health and well-being of the people and the individual and public health of citizens. Secondly, this prohibition is based on the health protocols of international organizations, especially the WHO.

The issue of enjoying the right to strike during

Copyright & Creative Commons:

© The Author(s). 2021 Open Access. This article is licensed under a Creative Commons Attribution Non-Commercial License 4.0, which permits use, distribution and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited. To view a copy of this licence, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>.

the corona epidemic according to international documents is the subject of this study. The creation of a new "rule of conduct" in times of emergency such as the corona epidemic is one of the most important responsibilities of governments. Therefore, in order to prevent the abuse of sovereignty in the closure of rights and freedoms, the new regulations should be based on the protocols of the competent international organizations, and since the WHO is responsible for developing and communicating fair protocols during the corona epidemic in a way that prevents conflict. Have other rights and freedoms, including the right not to strike. Therefore, immediate follow-up of international organizations is necessary in order to return the situation to normal conditions and not to continue the state of emergency until these conditions are established.

Keywords: enjoyment, right to strike, corona pandemic, protocol, international law.

Excerpted from the dissertation entitled "The right to strike in the system of international law " Faculty of Law, Shahid Beheshti University.

Funding: The author(s) received no financial support (funding, grants, sponsorship) for the research, authorship, and/or publication of this article.

Acknowledgements: The authors would like to thank Dr. Seyyed Ghasem Zamani for their cooperation in preparing and writing this research.

Author contributions:

Ehsan Bagherzade: Conceptualization, Methodology, Software, Validation, Formal analysis, Investigation, Resources, Writing - Original Draft, Writing - Review & Editing, Supervision, Project administration.

Seyyed Ghasem Zamani: Conceptualization, Methodology, Software, Validation, Investigation, Resources, Writing - Review & Editing, Supervision, Project administration.

Competing interests: The authors declare that they have no competing interests.

Citation:

Bagherzade, Ehsan & Seyyed Ghasem Zamani "The right to strike during the corona pandemic in the Iranian and international legal system" *Journal of Legal Research* 20, no. 47 (December 11, 2021): 331-356.

E x t e n d e d A b s t r a c t

As the enjoyment of many rights and freedoms is challenged by the prevalence of the corona in the world, and the right to strike is restricted as an important right of the second generation of human rights, and in accordance with the protocols of the World Health Organization to exercise all rights They have a negative impact on the right to life and the right to health. They are currently suspended and banned, and therefore governments, including the right to strike, have been barred. First, they have an international responsibility for the right to health and the right to life, and they must be accountable to international institutions for the health and well-being of the people and the individual and public health of citizens. Secondly, this prohibition is based on the health protocols of international organizations, especially the World Health Organization.

The issue of enjoying the right to strike during the corona epidemic according to international documents is the subject of this study. The creation of a new “rule of conduct” in times of emergency such as the corona epidemic is one of the most important responsibilities of governments. Therefore, in order to prevent the abuse of sovereignty in the closure of rights and freedoms, the new regulations should be based on the protocols of the competent international organizations, and since the World Health Organization is responsible for developing and communicating fair protocols during the corona epidemic in a way that prevents conflict. Has other rights and freedoms, including the right not to strike. Therefore, immediate follow-up of international organizations is necessary in order to return the situation to normal conditions and not to continue the state of emergency until these conditions are established.

The confrontation between the right to health and the right to strike turned the Corona crisis into a testing ground for the “implementation” of democracy. Many governments have taken interesting initiatives to protect their communities, often improvised, but the violation of fundamental rights and freedoms is unprecedented in both scope and depth. Some states have cited the state of emergency as a pretext for delaying democratic standards, eroding fundamental freedoms, and restricting the rule of law.

This research, which has been done by library, descriptive and analytical methods, seeks to examine the issue of whether the right to strike can be prevented during the corona epidemic, according to international documents. And do the right to health and the right to strike conflict in the context of the Corona epidemic? The result shows that “the corona epidemic has severely challenged the enjoyment of many rights and freedoms due to the high number of deaths. One of these rights affected by the corona is the right to strike. The restriction of this right must be permitted in the regulations.” According to World Health Organization health protocols, the exercise of all rights that adversely affect the right to health and life is currently suspended and prohibited, and

because strikes adversely affect the right to health and the right to life, it falls into this category. “The salary has been set and its implementation has been stopped.”

The right to strike and the right to health are among the fundamental human rights and are examples of the second generation of human rights, the implementation of which does not stop at the non-implementation of the other. But a new issue that has arisen during the Corona epidemic is whether the exercise of the right to public health, which is a branch of the fundamental right to life and inherent in human nature, to stop the strike and suspend its implementation in extraordinary public situations such as Is the coronary epidemic necessary and superior or not? According to Article 4 of the International Covenant on Civil and Political Rights, in a state of emergency where the life of a nation is threatened and the situation is officially declared, States Parties may take measures to suspend their obligations under the Covenant. Therefore, if the necessary conditions are provided, the government can stop the right to strike in a situation that is contrary to the right to public health and the “threat to the life of the nation.” Although important cases to suspend the implementation of some fundamental human rights are listed in Article 4 of the Covenant, there is significant concern about the violation of the powers conferred by States under Article 4 of the Covenant and the broad interpretation of the state of emergency to terminate the strike. It is considered without taking serious steps to maintain public health. Suspension of the exercise of human rights in emergency situations under Article 4 of the International Covenant on Civil and Political Rights, Article 15 of the European Convention on Human Rights and Article 27 of the American Convention on Human Rights, despite the provisions of the same articles, is the sole authority of the government. host. Therefore, since the right to strike is subordinated to the right to life as a function of the right to life in terms of concept and status, it seems to be temporarily stopped and closed in emergency situations such as the corona epidemic, and in case of conflict with The right to health, the exercise of the latter right by stopping the right to strike will not be prohibited.

Finally, it can be acknowledged that by reviewing international and regional human rights conventions and considering the importance of the right to health and the right to strike, the most important feature that an extraordinary situation can make the implementation of the right to strike seriously is “threatening”. It is. The essential condition referred to in the text of the Convention and the Convention on Human Rights, but the international human rights system must always exercise strict supervision to ensure that governments exercise other fundamental human rights, such as the right to health, under the pretext of exercising certain human rights. They have not stopped the strike while ignoring their duties and obligations regarding the exercise of the right to health and the right to life. This is the main mission of the international law system in obliging governments to protect and guarantee fundamental human rights.

حق اعتصاب در دوران پاندمی کرونا در نظام حقوقی ایران و بین‌الملل

احسان باقر زاده* اسید قاسم زمانی^۲

۱. دانشجوی دکتری رشته حقوق بین‌الملل، گروه حقوق عمومی و بین‌الملل، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

* نویسنده مسئول: Email: Bagherzadehehsan@yahoo.com

۲. استاد، گروه حقوق عمومی و بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.
Email: Zamani@atu.ac.ir

چکیده:

از آنجایی که تمتع از بسیاری از حقوق و آزادی‌ها به علت شیوع کرونا در جهان با چالش مواجه است و حق اعتصاب به‌عنوان یک حق مهم از نسل دوم حقوق بشر نیز به همین لحاظ محدود گردیده و نیز به‌موجب پروتکل‌های سازمان بهداشت جهانی اعمال کلیه حق‌هایی که بر حق حیات و حق سلامت تأثیر منفی دارند فعلاً متوقف و ممنوع شده، فلذا دولت‌ها از جمله مانع از اجرای حق اعتصاب گردیده‌اند. چه آنکه اولاً نسبت به حق بر سلامت و حق حیات مسئولیت بین‌المللی دارند و باید نسبت به سلامت و حیات مردم و بهداشت فردی و عمومی شهروندان به نهادهای بین‌المللی پاسخگو باشند. ثانیاً این ممانعت با استناد به پروتکل‌های بهداشتی سازمان‌های بین‌المللی خصوصاً سازمان بهداشت جهانی صورت پذیرفته است.

کپی‌رایت و مجوز دسترسی آزاد:

کپی‌رایت مقاله در مجله پژوهش‌های حقوقی نزد نویسنده (ها) حفظ می‌شود. کلیه مقالاتی که در مجله پژوهش‌های حقوقی منتشر می‌شوند با دسترسی آزاد هستند. مقالات تحت شرایط مجوز 4.0 Creative Commons Attribution Non-Commercial License منتشر می‌شوند که اجازه استفاده، توزیع و تولید مثل در هر رسانه‌ای را می‌دهد، به شرط آنکه به مقاله استناد شود. جهت اطلاعات بیشتر می‌توانید به صفحه سیاست‌های دسترسی آزاد نشریه مراجعه کنید.

پژوهش‌گاه حقوق

نوع مقاله:
پژوهشی

DOI:
10.48300/ILR.2021.286596.1656

تاریخ دریافت:
۲۷ اردیبهشت ۱۴۰۰

تاریخ پذیرش:
۳۰ خرداد ۱۴۰۰

تاریخ انتشار:
۲۰ آذر ۱۴۰۰

بررسی مسئله تمتع از حق بر اعتصاب در زمان همه‌گیری کرونا با توجه به اسناد بین‌المللی موضوع این پژوهش می‌باشد. نظر به اینکه خلق "قاعده رفتار" جدید در زمان اضطرارهایی چون همه‌گیری کرونا یکی از مهم‌ترین مسئولیت دولت‌ها محسوب می‌شود؛ لذا جهت جلوگیری از سوءاستفاده حاکمیت‌ها در به تعطیل کشاندن حقوق و آزادی‌ها، مقررات جدید می‌بایستی منبعث از پروتکل‌های سازمان‌های بین‌المللی ذی‌صلاح باشد و از آنجایی که سازمان بهداشت جهانی مسئولیت تدوین و ابلاغ پروتکل‌های منصفانه در زمان همه‌گیری کرونا را به‌نحوی که مانع تزامم و تمتع از سایر حقوق و آزادی‌ها از جمله حق اعتصاب نشود را عهده‌دار می‌باشد؛ لذا پیگیری فوری سازمان‌های جهانی به‌منظور بازگشت وضعیت به شرایط عادی و عدم استمرار حالت اضطرار تا برقراری شرایط مزبور ضروری می‌باشد.

کلیدواژه‌ها:

تمتع، حق اعتصاب، شیوع کرونا، پروتکل، حقوق بین‌الملل

برگرفته از پایان‌نامه با عنوان «حق اعتصاب در نظام حقوق بین‌الملل» دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی

حامی مالی:

این مقاله هیچ حامی مالی ندارد.

سپاسگزاری و قدردانی:

بدین وسیله از استاد گرامی و فرهیخته‌ام جناب آقای دکتر سید قاسم زمانی بابت همکاری در تهیه و نگارش این پژوهش سپاسگزاری می‌شود.

مشارکت نویسندگان:

احسان باقرزاده: مفهوم‌سازی، روش‌شناسی، استفاده از نرم‌افزار، اعتبار سنجی، تحلیل، تحقیق و بررسی، منابع، نوشتن - پیش‌نویس اصلی، نوشتن - بررسی و ویرایش، نظارت، مدیریت پروژه.
سید قاسم زمانی: مفهوم‌سازی، روش‌شناسی، استفاده از نرم‌افزار، اعتبار سنجی، تحقیق و بررسی، منابع، نوشتن - بررسی و ویرایش، نظارت، مدیریت پروژه.

تعارض منافع:

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

استناددهی:

باقر زاده، احسان و سید قاسم زمانی «حق اعتصاب در دوران پاندمی کرونا در نظام حقوقی ایران و بین‌الملل». مجله پژوهش‌های حقوقی ۲۰، ش. ۴۷ (۲۰ آذر ۱۴۰۰): ۳۳۱-۳۵۶.

مقدمه

اعتصاب‌ها علل مختلف دارند، مهم‌ترین علل آن را باید در «نابرابری»ها یافت. با شیوع کرونا و بروز مرگ و میرها و عواقب بهداشتی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی ناشی از آن، طرف‌های ضعیف نابرابری با درک ابعاد گسترده و شرایط بحرانی واقعه، متوجه اهمیت به خطر افتادن حق حیات و حق بر سلامتی و در معرض تهدید جدی قرار گرفتن آنان گردیدند. در چنین شرایطی اعتصاب با وجود خطرهای بالقوه خود حقی مهم است که می‌توانست در کنار حق بر سلامت در دستور کار حفظ و تضمین قرار گیرد؛ اما مشکلی در مسیر تحقق این حق در شرایط اضطرار وجود دارد که به جد مانع از تمتع آن می‌شود. کلیه پروتکل‌های سلامت، بر ممانعت از تجمع تأکید دارند که حق اخیرالذکر با حق اعتصاب کارگران در تزامن است و نمی‌توانند از این حق متمتع شوند. در عین حال اعمال این حق حتی اگر مجاز باشد آنان را در معرض خطر جدی‌تری قرار می‌دهد. البته از دیگر عوارض خطرناک اعتصاب، عوارض ناشی از ترک کار است که می‌تواند منجر به کمبود کالا و مایحتاج عمومی گردیده و بر حجم خسارات بیافزاید. لذا وقوع اعتصاب در چنین وضعیتی قطعاً تدبیری خطرناک محسوب می‌شود. از سوی دیگر سکوت و عدم اقدام بخش ضعیف نابرابری نیز نوعی خودکشی جمعی محسوب می‌شود. لذا آنان به ناچار جهت دفاع از حق بر سلامت و حق حیات خود و خانواده‌های‌شان تن به اعتصاب داده؛ فلذا نابرابری موجود باعث می‌شود تا کرونا بر جوامع پیشرفته و فقیر اثر یکسانی نداشته باشد و کشورهای فقیر و کشورهای که در نظم نئولیبرال غوطه‌ورند آسیب‌هایی به مراتب بیشتر از کشورهای «سوسیال - دموکرات» می‌بینند.^۱ از اینجا بود که نگرانی‌ها در رابطه با بالا رفتن احتمال اعتصاب‌ها به دلیل تشدید نابرابری‌ها و تبعیض‌هایی که کارگران و اقشار مختلف در گذشته نیز با آن درگیر بودند، شدت گرفت. لذا سازمان‌های بین‌المللی مختلف به فراخور مسئولیت و صلاحیت خود زنگ خطر را به صدا درآوردند و پروتکل‌هایی را در راستای کاهش آسیب‌ها وضع نمودند.

«حق رد کار ناامن»^۲ از جمله حقوقی بود که پا به عرصه وجود گذاشت که به موجب آن باتوجه به قوانین بهداشتی و ایمنی به آنان حق رد کار ناامن و امتناع از انجام آن را می‌دهد. این حق یک حق فردی کارگران است و نه یک حق جمعی، بدان معنی که اگر بیش از یک نفر به دلیل بهداشتی و ایمنی از کار خودداری کنند، ممکن است اعتصاب غیرقانونی تلقی و اتحادیه مسئول خسارات وارده به کارفرما برای توقف کار گردد.^۳ لذا پس از همه‌گیری، گروه‌های خودسازمان‌یافته کارگری و اتحادیه‌ها خواستار تجهیزات محافظت شخصی مناسب^۴ و اقدامات ایمنی در محل کار شدند. کارگرانی مانند

۱. مهدی فتحی زاده، «نقش دولت تنظیم‌گر در شکل‌دهی نهاد ارت به سمت کارآفرینی (بررسی کشورهای منتخب، ایران و آمریکا)»، *دوماهنامه پژوهش‌های نوین علوم انسانی* ۵(۲)(۱۳۹۷)، ۱۲-۱۴.

2. rights to refuse unsafe work.

3. the European Union Agency for Fundamental Rights nor any person acting on behalf of the European Union Agency for Fundamental Rights is responsible for the use that might be made of the following information. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020

4. PPE

کریس اسمالز^۵، کارگر انبار آمازون در استاتن آیلند^۶، نیویورک، یک اعتصاب را به جهت کمبود وسایل محافظتی و هزینه‌های خطرناک ترتیب دادند و به‌طور قابل پیش‌بینی اخراج شدند. در واقع، تقاضای دسترسی به تجهیزات محافظت شخصی مناسب انگیزه اصلی اعتصابات از جمله کارگران کارفور^۷ در بلژیک، پزشکان، پرستاران و تکنسین‌های آزمایشگاهی در لسوتو^۸ و کارگران پوشاک در میانمار بود. رویارویی و تراحم حق سلامت و حق اعتصاب باعث تبدیل بحران کرونا به عرصه آزمایش برای «اجرای» دموکراسی گردید. بسیاری از دولت‌ها جهت محافظت از جوامع خود دست به ابتکارات جالبی زدند که غالباً بداهه‌پردازی بود اما نقض حقوق و آزادی‌های اساسی در میان این اعمال هم از نظر وسعت و عمق بی‌سابقه است. برخی از دول، وضعیت اضطراری همه‌گیری و متعاقب آن را بهانه‌ای برای عقب انداختن استانداردهای دموکراتیک، فرسایش آزادی‌های اساسی و محدود کردن حاکمیت قانون نمودند. هرچند برخی از دولت‌ها به‌خوبی از پس این چالش برآمده و استانداردهای قابل‌توجهی را برای شرایط مذکور وضع نمودند که سازمان امنیت و همکاری اروپا از آن دسته است.^۹ طبق استانداردهای بین‌المللی، دولت‌ها می‌توانند از برخی تعهدات قانونی در موارد اضطراری عمومی که «تهدیدکننده زندگی یک ملت» است، چشم‌پوشی کنند. در جریان کرونا، بسیاری از دولت‌ها اقدامات اضطراری را جهت محدود کردن حق اجتماع از جمله حق اعتصاب در پیش گرفتند، پرتغال اولین کشور در اروپا بود که اعتصاب در بخش‌های اقتصادی را که برای تولید و عرضه کالاهای اساسی و خدمات به مردم ضروری است، منع کرد. در آریل، کامبوج قانونی وضع کرد که به نخست‌وزیر جهت منع اعتصابات، اختیارات گسترده می‌دهد، در میانمار دولت تدبیر نامحدودی را برای ممنوع کردن جلسات بیش از پنج نفر تصویب کرده است.^{۱۰}

برخی از دولت‌ها نیز از شرایط پیش‌آمده سوءاستفاده کرده و به بهانه شرایط اضطراری اقدامات غیرمتناسبی را اتخاذ کرده‌اند که به استبداد سیاسی حاکم می‌افزاید. برای نمونه در مجارستان، قانون جدیدی تصویب شده که به ویکتور اوربان^{۱۱}، نخست‌وزیر این کشور اجازه می‌دهد تا برای مدت نامعینی از طریق صدور فرمان‌هایی که موردنظارت پارلمان قرار نمی‌گیرند، حکمرانی کند. در فیلیپین پارلمان این کشور قانونی را تصویب کرده که اختیارات اضطراری تقریباً نامحدودی را به رئیس‌جمهور (رودریگو دوترته^{۱۲}) اعطا می‌کند. همچنین در کامبوج یک قانون تازه تصویب درخصوص وضعیت اضطراری ملی، اختیارات نامحدودی را به دولت این کشور اختصاص داده است و حقوق

5. Chris Smallz

6. Staten Islands

7. Carfour

8. Lesoto

9. Right to Refuse During the COVID-19 Pandemic A USW District 3 Guide (Western Canada) as of 6 April 2019

10. Coronavirus Pandemic In The Eu – Fundamental Rights Implications: With A Focus On Contact-Tracing Apps+ Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020.

11. Victor Urban

12. Rodrigo Duterte

سیاسی شهروندان را به‌طور چشمگیری محدود نموده است. در نزدیک به ۲۱ کشور جهان انتخابات محلی و ملی به تعویق افتاده، برخی از دولت‌ها از تکنولوژی‌های نظارتی برای کنترل عبور و مرور شهروندان خود استفاده می‌کنند که به‌طور معمول برای ردیابی دشمنان دولت به کار گرفته می‌شوند.^{۱۳} این در حالی است که کمیته سه‌جانبه سازمان بین‌المللی کار^{۱۴} معتقد است که ممنوعیت اعتصاب عمومی فقط در صورت «وضعیت اضطراری حاد ملی» قابل توجیه و پس از آن فقط برای یک دوره محدود تا آنجا که برای تأمین شرایط ضروری است، قابل پذیرش است، مانند بحرانی که در نتیجه یک درگیری جدی، شورش یا یک فاجعه طبیعی، بهداشتی یا انسانی رخ داده که در آن شرایط عادی برای عملکرد جامعه وجود ندارد. حتی در چنین شرایطی، مسئولیت تعلیق اعتصاب به دلیل بهداشت عمومی نباید به‌عهده دولت باشد، بلکه یک نهاد مستقل که اعتماد همه طرف‌های مربوطه را دارد باید تعلیق اعتصاب را رقم بزند.^{۱۵}

در سطح بین‌المللی همه‌گیری، شکنندگی سازمان‌ها و همکاری چندجانبه در مواقع بحرانی نشان داد، هیچ کشوری نمی‌تواند به‌تنهایی با این چالش روبرو شود و صرفاً با رعایت تعهدات مربوط به مسئولیت مشترک و امنیت جمعی، این دشمن جهانی شکست خواهد خورد. این بحران همچنین مرکزیت شهروندی مسئول و متعهد و جوامع توانمند را برای کنار آمدن با چنین وضعیت بی‌ثبات‌کننده‌ای متحد کرد و باعث اهمیت اعتماد و ارتباطات گردید. در چهارچوب سازمان امنیت و همکاری اروپا، کشورهای شرکت‌کننده در مورد مرکزیت بعد انسانی برای امنیت همکاری و ثبات پایدار جوامع توافق کرده‌اند. احترام به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی، دموکراسی و حاکمیت قانون همچنان در هسته مفهوم جامع امنیت سازمان امنیت و همکاری اروپا، به‌ویژه در مواقع بحرانی قرار دارد. کشورها در برابر شهروندان خود پاسخگو هستند و در قبال یکدیگر مسئول هستند، در زمینه اجرای تعهدات^{۱۶} توافق کرده‌اند که همه تعهدات سازمان امنیت و همکاری اروپا، بدون استثنا، به‌طور مساوی برای هر کشور شرکت‌کننده اعمال شود و آنها نمی‌توانند از موارد اضطراری برای از بین بردن آنها استفاده کنند. اجرای آنها، با حسن نیت، ضروری است.^{۱۷}

انحراف از کنوانسیون اروپایی حقوق بشر احترام به قانون و اصول دموکراتیک در مواقع اضطراری، از جمله محدودیت در دامنه و مدت اقدامات اضطراری معیارهای اساسی حقوق بشر از جمله آزادی بیان، حفظ حریم خصوصی و محافظت از داده‌ها، حمایت از گروه‌های آسیب‌پذیر در برابر تبعیض و حق تحصیل محافظت در برابر جرم و حمایت از قربانیان جرم، به‌ویژه در مورد خشونت مبتنی بر

۱۳. زهره شفیعی و عسکری پوریا، «حمایت از حقوق کودکان در چارچوب عملکرد کمیسیون تحکیم صلح سازمان ملل متحد»، فصلنامه مطالعات حقوق عمومی، ۵۰(۴)، ۱۱.

14. ILO

15. Ruwan Subasinghe and Jeff Vogt, "Will fundamental workers' rights also fall victim to COVID-19?", 2020, April, 23, <https://www.equaltimes.org/jeff-vogt>.

16. Martina Bosak and Maja Munivrana Vajda, "The reality behind the Istanbul convention: Shattering conservative delusions". Women's Studies International Forum. 74(2019): 77-83.

17. Ibidem.

جنسیت در سند اطلاعات، مورد تأکید کمیته طرفین کنوانسیون سلامت^{۱۸} شورای اروپا می‌باشد و نیز درباره جعل محصولات پزشکی و جرایم مشابه نیز اشاره‌ای در توصیه‌های کمیته ملحوظ گردیده است.^{۱۹}

سازمان امنیت و همکاری اروپا مشاوره و توصیه‌هایی در مورد ادغام حقوق بشر در بهداشت عمومی و دستورالعمل‌هایی در مورد واکنش‌های اضطراری، ارائه خدمت در شرایط اضطراری، محدود کردن تحریم‌های مربوط به حقوق بشر و کاهش میزان آسیب‌پذیری انسان‌ها ارائه داد^{۲۰} که از جمله این پروتکل‌ها دستورالعمل صادره خطاب به دولت‌ها مبنی بر نظارت بر اجتماعات مسالمت‌آمیز و مجالس پس از کاهش مشکلات بهداشتی و برپایی آنها، بررسی و ارزیابی مکرر وضعیت جهت رفع محدودیت‌ها و ... می‌باشد.^{۲۱}

این پژوهش که با روش کتابخانه‌ای، توصیفی و تحلیلی صورت گرفته، به دنبال بررسی این مسئله است که با توجه به اسناد بین‌المللی آیا در زمان همه‌گیری کرونا می‌توان از حق بر اعتصاب ممانعت کرد؟ و آیا حق بر سلامت و حق بر اعتصاب در شرایط همه‌گیری کرونا با یکدیگر تزاخم یا تعارض دارند؟ نتیجه حاصله نشان می‌دهد «اپیدمی کرونا به دلیل کثرت مرگ و میر، تمتع از بسیاری از حقوق و آزادی‌ها را با چالش جدی مواجه نموده است. یکی از این حق‌های متأثر از کرونا، حق بر اعتصاب است. مجوز این ممانعت از حق را باید در مقررات جدید سازمان‌های جهانی جستجو کرد. طبق پروتکل‌های بهداشتی سازمان بهداشت جهانی اعمال و اجرای کلیه حق‌هایی که بر حق بر سلامت و حیات تأثیر منفی می‌گذارند فعلاً متوقف و ممنوع شده و چون اعتصاب بر حق بر سلامتی و حق حیات اثر منفی می‌گذارد جزء این دسته از حقوق قرار گرفته و اجرای آن متوقف شده است.»

۱- حق اعتصاب و حق سلامت در اسناد بین‌المللی و ایران

۱-۱- حق اعتصاب در اسناد بین‌المللی

پیش از آنکه به بحث در این خصوص پرداخته شود می‌بایستی اذعان نمود که اعتصاب را باید در شمار حقوق جمعی بشر آورد و آن را در میان آزادی‌های عمومی جستجو نمود. از نظر جایگاه، اعتصاب جزء مصادیق نسل دوم حقوق بشر و به‌عنوان زیرمجموعه حقوق اقتصادی و اجتماعی بشر قرار دارد. از این رو محافظت و تضمین این حق همچون سایر حقوق و آزادی‌های بشری تکلیف قطعی حاکمیت‌ها محسوب می‌گردد؛ و نیز از آنجایی که اعمال این حق به‌طور جمعی صورت می‌پذیرد لذا

18. Medicrime

19. Council of Europe, «Coronavirus: guidance to governments on respecting human rights «democracy and the rule of law, 8 (2020): 56.

20. Preventing and Combating Violence Against Women and Girls: Human Dimension Seminar When 16 November 2021, 10:00 - 17 November 2021, 16:30. Where Warsaw (Sofitel Victoria Hotel) and Online Organized by Osce Office for Democratic Institutions and Human Rights.

21. Including ODIHR Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly, and ODIHR Human Rights Handbook on Policing Assemblies

الزاماً باید با هماهنگی دیگران انجام پذیرد.^{۲۲}

ماده ۴ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی چنین مقرر می‌دارد: «در دوران وضعیت فوق‌العاده که حیات ملت را تهدید کرده و وجود این وضعیت رسماً اعلام شود دولت‌های عضو این اوصاف می‌توانند دقیقاً به میزانی که وضعیت ایجاب می‌نماید، تدابیری برای تعلیق تعهداتی که به موجب این میثاق برعهده دارند، اتخاذ نمایند. مشروط بر آنکه این تدابیر با سایر تعهدات آنها که به موجب حقوق بین‌المللی برعهده دارند مغایر نبوده و به تبعیضی منحصر بر اساس نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، منشأ مذهبی یا اجتماعی منجر نشود.»

باتوجه به اهمیت و حساسیت حق اعتصاب و تأکید بر آن در اسناد بین‌المللی همان‌گونه که ماده ۴ میثاق مقرر می‌دارد اجرای آن حتی در دوران وضعیت فوق‌العاده نایستی متوقف و تعطیل گردد. لذا امکان تعلیق اجرای اغلب حقوق در اسناد بین‌المللی من جمله کنوانسیون‌های مربوط به حقوق کار که تحت نظارت سازمان بین‌المللی کار می‌باشند در مواردی وجود دارد.

به‌طور خاص، هیچ یک از اسناد سازمان بین‌المللی کار، به حق اعتصاب اشاره نمی‌نماید لیکن فقدان اسناد خاص، بدان معنا نیست که این سازمان، به این حق بی‌توجه بوده یا عمداً از شناسایی آن خودداری کرده است. در دو قطعنامه کنفرانس این سازمان که اصول راهبردی سیاست سازمان را تدارک می‌بیند به شناسایی این حق در دول عضو اشاره شده است.

آنچه در خصوص حق اعتصاب قابل بررسی به نظر می‌رسد، مقاله‌نامه شماره ۸۷ سازمان بین‌المللی کار است. به موجب این سند، تأسیس یا پیوستن به تشکل‌های کارگری^{۲۳} و کارفرمایی، بدون اجازه قبلی دولت‌ها امکان‌پذیر است.^{۲۴} به موجب بند ۲ ماده ۳، مقامات دولتی باید از هرگونه مداخله‌ای که ممکن است آن حق را محدود یا مانع از اعمال قانونی آن شود، خودداری کنند. همچنین طبق ماده ۴، امکان انحلال یا تعلیق (فعالیت) سازمان‌های کارگری و کارفرمایی از طرق اداری (غیرقضایی) وجود ندارد و این حاکی از اهمیت فعالیت‌های این قبیل نهادها در تنظیم مناسبات کاری است. درهرحال، حق اعتصاب در هیچ یک از مواد این سند، مورد تصریح قرار نگرفته ولی نهادهای نظارتی این سازمان (کمیته کارشناسان و کمیته آزادی سندیکایی) این حق را از فحوائی عبارات ماده ۳ این مقاله‌نامه برداشت کرده‌اند^{۲۵} و رویه عملی خود را به این حق تسری داده‌اند.^{۲۶} این در حالی است که گروه کارفرمایان در کنفرانس سازمان بین‌المللی کار، تأکید داشتند که از مقاله‌نامه‌های شماره ۸۷ و ۹۸،

۲۲. احسان باقرزاده، «حق اعتصاب در حقوق ایران با نگرشی به موازین بین‌المللی» (پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۲)، ۱۹.

23. Industrial Relations in the Public Sector “European Foundation for the Improvement of Living and Working Condition”, (2007), 10, http://www.publicworld.org/clients/european_foundation.

۲۴. ماده ۲ مقاله‌نامه شماره ۸۷.

25. Jean Michael Servais, “The ILO Law and the Freedom to Strike”, Cdn. Labour & Employment Law Journal 15(2007), 9-10.

26. Erika Kova'cs, “The Right to Strike in the European Social Charter”, Comp. Labor Law and Poly Journal 26(2006), 445,446.

حق اعتصاب مستفاد نمی‌شود و النهایه پذیرفتنی نیست که کمیته کارشناسان، از این مقاوله‌نامه (۸۷) اعتصاب را به‌عنوان یک حق جهانی، مطلق و نامحدود برداشت کند. به‌این ترتیب، می‌توان نتیجه گرفت که حمایت از اقدامات دسته‌جمعی کارگران، در این شرایط بستگی به تفسیری دارد که از آزادی تشکل صورت می‌گیرد.^{۲۷}

مفاد اعلامیه سازمان بین‌المللی کار درمورد اصول و حقوق بنیادین کار (مصوب ۱۹۹۸م)^{۲۸} نیز در این خصوص قابل‌اشاره است. طبق بند ۲ این اعلامیه، کلیه اعضای این سازمان حتی اگر مقاوله‌نامه‌های مربوط را به تصویب نرسانده باشند، موظف‌اند بر اساس تعهدی که مبتنی بر عضویتشان در این سازمان است، حقوق ذکرشده در این اعلامیه را محترم شمرده، شناسایی و ارتقا بخشند. جزء a این بند به «آزادی سندیکایی و شناسایی مؤثر حق بر (انقصاد) پیمان دسته‌جمعی» اشاره دارد. گرچه این سند صراحتاً به حق اعتصاب اشاره نکرده اما با عنایت به برخی تفاسیر که این حق را جزئی از حقوق سندیکایی می‌داند، می‌توان آن را از مقرر مزبور استنباط کرد و شناسایی و ارتقای آن را وظیفه تمامی اعضای سازمان مزبور از جمله دولت ایران دانست.

منشور حقوق سندیکایی ورشو مصوب ۱۹۵۴ و اعلامیه جهانی حقوق سندیکایی پراگ مصوب ۱۹۷۸ در ارتباط با این حق بیان می‌دارند: «حق اعتصاب، حق اساسی کارگران است. هر کارگر صرف‌نظر از حرفه‌اش، حق دارد بدون هیچ‌گونه محدودیتی به اعتصاب متوسل شود. کارگران و سازمان‌های کارگری حق دارند اعتصاب را سازمان دهند یا از آن حمایت کنند، سازماندهی یک اعتصاب و شرکت در آن و تظاهرات نباید تحت هیچ شرایطی باعث تنبیه، جریمه یا هر عمل توییحی دیگر، چه قبل چه در اثناء و چه بعد از اعتصاب شود.^{۲۹} کمیته رفع هرگونه تبعیض علیه زنان در جهت نظارت بر حسن اجرای معاهده رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان و بر اساس ماده ۱۷ کنوانسیون مذکور تشکیل گردیده. در تاریخ ۱۴ ماه می ۲۰۲۰ (۲۵ اردیبهشت ماه ۱۳۹۹)، دستور العملی منتشر و الزامات دولت‌ها در زمینه رعایت حق بر سلامت را در دوره انتشار ویروس کرونا مقرر گذاری نمود.^{۳۰} به‌موجب پروتکل سازمان عفو بین‌الملل کلیه اقداماتی که در راستای جلوگیری از شیوع کرونا انجام می‌شود بایستی حقوق بدون هرگونه تبعیض را برای شهروندان مقرر و دسترسی آنان به سرویس‌های سلامت را مدنظر قرار دهد.

سازمان دیده‌بان حقوق بشر با بررسی‌های دقیق، آماری از عوارض و زیان همه‌گیری‌های اخیر را ارائه نمود و بیان می‌دارد که شیوع ویروس ابولا در سال ۲۰۱۴ میلادی و همچنین شیوع ویروس

27. Brain Wilkinson, The Right to Strike and Irish Constitutional Law, Master of Laws (L.L.M) Thesis (1989, Toronto, Ontario, Canada, York University, September), p.121.

28. ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work, 86th Session, Geneva, June 1998, <http://www.ilo.org/public/english/standards/relm/ilc/ilc86/com-dtxt.htm>.

۲۹. محمدعلی حقیقی، نظام روابط کار در سازمان (تهران: ترمه، ۱۳۷۹)، ۳۳۷.

۳۰. تالار گفتگوی تخصصی حقوقی و سیاسی بین‌المللی انجمن ایرانی مطالعات سازمان ملل متحد، دسترسی در ۱۳۹۹/۰۸/۲۳.

زیکا در فاصله سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۶ میلادی در برزیل به‌طور خاص، تأثیرات مخرب فراوانی داشته است.^{۳۱}

۱-۲- حق اعتصاب در ایران

در نظام حقوقی ایران، قوانین کیفری، متعرض اعتصاب و سایر اقدامات دسته‌جمعی نگردیده، این امر بدین‌خاطر بوده که تشکیلات قانونگذاری در ایران، زمانی شروع به فعالیت نمود که در کشورهای اروپایی، ممنوعیت کیفری را از اعتصاب برداشته بودند و صرفاً با اقدامات خرابکارانه برخورد می‌شد که منصرف از بحث اعتصاب است.

همچنین بررسی قوانین اساسی قبل و بعد از انقلاب، حکایت از آن دارد که این حق در هیچ‌یک از متون قانون اساسی، به‌صراحت شناسایی و تضمین نشده ولیکن به حقوق بنیادین تشکل و اجتماع، همچون حق تشکیل انجمن‌های صنفی و دفاع از منافع مشترک^{۳۲}، آزادی تشکیل اجتماعات^{۳۳} و منع بهره‌کشی از کار دیگری^{۳۴} در اصول متعدد قانون اساسی اشاره گردیده است. برخی از حقوق‌دانان، قائل به شناسایی ضمنی حق اعتصاب در قانون اساسی می‌باشند؛ چه به‌نظر آنان آزادی انجمن‌های صنفی در دو مفهوم تشکیلی و فعالیت و آزادی تشکیل اجتماعات، مورد‌نظر قانونگذار بوده است، لذا با پذیرش انجمن‌های مذکور، برای دفاع از منافع شغلی‌شان آنها را به‌عنوان ابزارهای اصلی حق اعتصاب محسوب می‌نمایند. فلذا به‌نظر می‌رسد که حق اعتصاب، تلویحاً مورد تأیید قانونگذار اساسی ایران قرار گرفته است.

در قانون کار مصوب ۱۳۳۷ تصریحی به حق اعتصاب کارکنان نشده اما چندی بعد با الحاق تبصره‌ای به ماده ۴۵ این قانون، صراحتاً این حق به کارگران اعطا شد.^{۳۵}

در قانون کار کنونی (مصوب ۱۳۶۹) نیز، گرچه می‌توان از مجموعه مواد آن به طریق ضمنی، حق اعتصاب را مستفاد نمود ولیکن صراحتاً مورد تصریح واقع نشده است. مطابق ماده ۱۴۲ قانون کار «در صورتی که اختلاف نظر در مورد مواد مختلف این قانون و یا پیمان‌های قبلی و یا هر یک از موضوعات مورد درخواست طرفین برای انعقاد پیمان جدید، منجر به تعطیل کار ضمن حضور کارگر در کارگاه و یا کاهش عمدی تولید از سوی کارگران شود، هیئت تشخیص موظف است بر اساس درخواست هر یک از طرفین اختلاف و یا سازمان‌های کارگری و کارفرمایی، موضوع اختلاف را سریعاً مورد رسیدگی قرار داده و اعلام نظر نماید.» بدین ترتیب قانونگذار، اعتصاب را در دو شکل «تعطیل

۳۱. تالار گفتگوی تخصصی حقوقی و سیاسی بین‌المللی انجمن ایرانی مطالعات سازمان ملل متحد، دسترسی در ۱۳۹۹/۰۸/۲۴.

۳۲. اصل ۲۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

۳۳. اصل ۲۷ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

۳۴. بند ۴ اصل ۴۳ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

۳۵. باقرزاده، پیشین، ۶۵

کار ضمن حضور کارگر در کارگاه» و یا «کاهش عمدی تولید از سوی کارگران» موردشناسایی قرار داده است. مستتب از این ماده آن است که الزامی برای شروع اعتراض صنفی از طریق اتحادیه‌های کارگری وجود ندارد و این امر (اعتصاب عملی)، به صورت مستقل نیز برای کارگران در نظر گرفته شده است. با الحاق دولت ایران به میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (مصوب ۱۹۶۶) و با عنایت به اینکه بند (۱) ماده ۸ این میثاق، ضمن توجه به حقوق اقتصادی اجتماعی اشخاص، در قسمت (د) صراحتاً به حق اعتصاب اشاره دارد (دولت‌های طرف این میثاق متعهد به تضمین «حق اعتصاب مشروط بر اینکه با رعایت مقررات کشور مربوط اعمال شود») می‌توان شناسایی آن را در حقوق ایران نتیجه گرفت. به عبارت دیگر، با عنایت به ماده ۹ قانون مدنی در خصوص اعتبار اسناد و عهود بین‌المللی (در حکم قانون عادی) و اینکه قانون مؤخر معارض نیز در این زمینه به تصویب رسیده، به نظر می‌رسد در بحث حاضر حق اعتصاب را بتوان صراحتاً شناسایی شده تلقی کرد.

۲- حق بر سلامت در اسناد بین‌المللی

از زمان تأسیس سازمان ملل متحد مهم‌ترین موضوع در کنار صلح و امنیت بین‌المللی در چهارچوب منشور ملل متحد، احترام به حقوق بشر و ارزش‌های انسانی به عنوان اهداف نهایی ملل متحد می‌باشد، منشور، بر اساس اهداف و مأموریت‌های خود و حقوق بین‌الملل، زمینه حقوقی لازم را در این باره فراهم نموده است و در مواد ۱۳، ۵۳، ۵۵ و ۶۲ همکاری بین‌المللی در زمینه مسائل بهداشتی را یکی از مأموریت‌های ارکان اصلی سازمان ملل در راستای حمایت از حقوق بشر و کرامت انسانی اعلام نموده و سازمان مذکور را مأمور انجام اهداف و مأموریت‌های قانونی خود در زمینه ایجاد نهادهای تدوین و تصویب اسناد بین‌المللی الزام‌آور به منظور تضمین حق بر سلامت نموده است. پس از وقوع کرونا، سازمان ملل متحد، حمایت از حقوق افراد کم‌برخوردار، همانند زنان و دختران دارای نیازهای سلامت خاص را به دولت‌های متبوع و به‌ویژه سازمان‌های مرتبط توصیه و تأکید نمود که به دلیل اینکه سطح دسترسی به سرویس‌های سلامتی باکیفیت، داروهای مورد نیاز، مراقبت‌های مرتبط با سلامت روان و یا حتی پوشش بیمه‌ای برای این قشر با کاستی‌های بی‌شماری مواجه است لذا توجه و حمایت جدی دولت‌ها ضروری می‌باشد و آنها باید بخشی از بودجه و درآمدهای خود را به این امر مهم اختصاص دهند.

سازمان بهداشت جهانی در سال ۱۹۴۶ حق بر سلامت را به معنای بالاترین استاندارد حصول سلامتی، یکی از حقوق بنیادین بشری اعلام کرده و مأموریت‌هایش در زمینه ارتقای سلامتی، سالم نگه داشتن جهان و حمایت از افراد آسیب‌پذیر در برابر بیماری‌ها از طریق همکاری و حمایت بین‌المللی است، بدین منظور اقدامات لازم، برای مقابله با بیماری‌های عفونی، تهیه واکسن و دارو برعهده این سازمان می‌باشد. سازمان مذکور یک مکانیسم بین‌المللی و از ارکان فرعی ملل متحد وابسته به شورای اقتصادی و اجتماعی می‌باشد که برای تضمین و ارتقای جهانی حق بر سلامت عمل می‌کند. بخش مهم دیگری از حقوق بین‌الملل سلامت، مقررات بهداشتی بین‌المللی (۲۰۰۵) است که در چهارچوب ماده ۲۱ اساسنامه به تصویب مجمع بهداشت جهانی رسیده و به عنوان یک شبه معاهده،

سندی لازم‌الاجرا تلقی می‌شود. سند مزبور، سند مستقلی محسوب شده و نمی‌توان نقض این مقررات را نقض اساسنامه تلقی نمود. مطابق ماده ۴۴ مقررات بهداشتی بین‌المللی، کشورهای عضو باید در شناسایی و ارزیابی رویدادها و پاسخ به آنها، همچنین تدارک و تسهیل همکاری فنی و تأمین منابع مالی جهت تسهیل اجرای تعهدات ناشی از این مقررات با یکدیگر همکاری نمایند. اولین اشاره به حق بر سلامت در ماده ۵۵ منشور ملل متحد آمده که طبق بند ب این ماده، دولت‌ها متعهد به ترویج راه‌حل‌هایی برای مشکلات مربوط به سلامت هستند.

اعلامیه جهانی حقوق بشر مصوب مجمع عمومی دسامبر ۱۹۴۸، دارای ارزش و اعتبار و قابلیت اجرا در حقوق بین‌الملل عرفی، در ماده ۲۵ خود حق بر سلامت را به‌عنوان یک حق بشری و موضوع تعهد دولت‌ها اعلام نموده است.

میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در ماده ۱۲ خود حق بر سلامت را در زمینه پیشگیری از بیماری‌ها و درمان بیماران یک تعهد لازم‌الاجرا برای دولت‌ها و یک حق بشری انکارناپذیر برای انسان‌ها قلمداد کرده که همه دولت‌ها برای تضمین و توسعه آن دارای تعهد در سطوح ملی و بین‌المللی هستند و باید در این زمینه به افراد بدون تبعیض پاسخگو باشند. بر اساس این ماده، کشورهای طرف میثاق حق هرکس را به تمتع از بهترین حالت جسمی و روانی (ممکن‌الوصول) به‌رسمیت می‌شناسند و تدابیری که دولت‌ها باید برای استیفای کامل بهداشت و سلامت اتخاذ کنند، همانا انجام اقداماتی در جهت توسعه سلامت کودکان و کاهش مرگ‌ومیر آنها، بهبود بهداشت محیط و بهداشت صنعتی، پیشگیری و معالجه و کنترل بیماری‌های همه‌گیر بومی، حرفه‌ای و سایر امراض و تأمین خدمات و مراقبت‌های پزشکی در مواقع بیماری است، ماده ۲۵ اعلامیه جهانی حقوق بشر نیز به‌حق برخورداری از سلامتی می‌پردازد، به‌موجب بند ۱ این ماده هرکس، حق بر تأمین زندگی شایسته از حیث خوراک، مسکن، مراقبت‌های پزشکی و خدمات اجتماعی را دارد؛ این ماده حق بر زندگی آبرومند را بیان می‌دارد که یکی از لوازم آن، تأمین نیازهای اولیه مانند سلامت است. همچنین در نظریه تفسیری شماره ۱۴ کمیته اقتصادی اجتماعی و فرهنگی حق بر سلامتی پیش‌بینی شده که شامل؛

- ۱- احترام: تضمین دولت‌ها مبنی بر تعهد به افراد از جمله زندانیان و تأمین بهداشت و امکانات سلامت عمومی شامل سلامت روحی و جسمی آنان
- ۲- حمایت: عدم تبعیض در ارائه امکاناتی که از طرف اشخاص ثالث در اختیار افراد قرار می‌گیرد.
- ۳- تحقق مکانیسمی که دولت باید از حیث قانونگذاری برای تضمین و حمایت از این حق و نیز نظارت بر آن را پیش‌بینی نماید.

میثاق حقوق مدنی و سیاسی نیز شامل مقرراتی است که بر بهداشت و سلامت عمومی تأثیر می‌گذارند. برای مثال، می‌توان حق بر حیات، حق بر آزادی از شکنجه، حق بر آزادی و امنیت شخصی، حق بر رفتار انسانی با زندانیان، آزادی فکر، وجدان و مذهب و حق بر مطالبه، دریافت و انتقال اطلاعات را نام برد. این حقوق به افراد برای دستیابی به سلامت و برخورداری از این حق کمک می‌کند.

کنوانسیون بین‌المللی رفع همه اشکال تبعیض نژادی نیز بر اصول عدم تبعیض و برابری موجود در میثاقین تأکید می‌کند. طبق ماده ۵ این کنوانسیون، دول عضو متعهدند تبعیضات نژادی را در هر شکل و صورتی ممنوع و ریشه‌کن سازند و حق هر فرد را به مساوات در برابر قانون و به‌ویژه در تمتع از حقوق برشمرده شده، بدون تمایز از لحاظ نژاد یا رنگ یا ملیت یا قومیت تضمین کنند. بند ۴ این ماده به حق استفاده از بهداشت عمومی و مراقبت‌های پزشکی، بیمه‌ها و خدمات اجتماعی اختصاص دارد.

کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نیز در تفسیر عمومی شماره ۱۴ خود، دسترسی به داروهای اساسی را به‌عنوان حقی بشری توصیف کرده که از عناصر اصلی تحقق عالی‌ترین سطح قابل حصول سلامت جسمی و روانی به‌شمار می‌رود. علاوه‌براین، کمیسیون (سابق) حقوق بشر ملل متحد نیز اشاره نموده که مواردی همچون دسترسی به دارو در مورد بیماری‌های فراگیر، عنصری حیاتی برای تحقق تدریجی و کامل حق بر بهره‌مندی از عالی‌ترین سطح قابل حصول سلامت به‌شمار می‌رود. همچنین در دیوان اروپایی حقوق بشر حق سلامت مورد تأکید قرار گرفته، به‌ویژه برای زندانیان و کارگران که کارفرمایان را مسئول دانسته‌اند.

۲-۱- سازمان جهانی بهداشت، تنظیم‌گر و متولی حق بر سلامت در نظام بین‌المللی

سازمان جهانی بهداشت اولین نهاد از نهادهای تخصصی هفده‌گانه وابسته به سازمان ملل متحد می‌باشد که در زمینه تنظیم‌گری در حوزه بهداشت و سلامت عمومی در سطح بین‌المللی محسوب می‌شود، مقررگذار در زمینه تأمین مراقبت‌های بهداشتی در سطح جهانی، پایش مداوم خطرات بهداشتی ممکن‌الوقوع، هماهنگ‌کننده پاسخ به فوریت‌های بهداشتی و ارتقای سلامت و رفاه عمومی، از صلاحیت‌های تکلیفی اوست. این سازمان در تحقق اهداف خود در نقش راهنما و هماهنگ‌کننده کارهای مربوط به بهداشت عمومی عمل می‌کند و طبیعتاً در این راه باید با نهادهای تخصصی ملل متحد همکاری داشته و با گروه‌های حرفه‌ای، نهادهای داخلی دولت‌های عضو و... ارتباط برقرار کند. طبق اساسنامه اگر دولت‌های عضو سازمان، متقاضی کمک باشند، برای تقویت سیستم بهداشتی آنها و نیز هنگام وقوع بحران‌های بهداشتی بر اساس تقاضای دولت‌های عضو به آنها یاری خواهد رساند. همچنین از جمله صلاحیت‌های سازمان، در صورت لزوم، کمک‌رسانی فنی و تخصصی به دولت‌های عضو برای مهار بیماری‌های همه‌گیر می‌باشد. از منظر استانداردسازی، سازمان می‌تواند پیش‌نویس موافقت‌نامه و کنوانسیون‌ها و مقررات اجرایی را جهت تصویب کشورهای عضو، آماده و پیشنهاد نماید ضمن اینکه در خصوص موضوعات بهداشتی بین‌المللی به دولت‌های عضو توصیه‌های لازم را خواهد نمود. با ملاحظه حدود اختیارات و صلاحیت‌ها مشخص می‌شود که این سازمان اساساً و عموماً یک سازمان مشورتی - فنی بوده و قدرت تصمیم‌گیری و الزام ندارد، لیکن در دوره حیات خود برای مهار چندین بیماری نسبتاً خطرناک و واگیردار از قبیل ابله و فلج اطفال و در زمینه تمهید پیشرفت‌های پزشکی به‌خصوص در ساختن واکسن برای برخی بیماری‌ها نقش به‌سزایی ایفاء کرده ولیکن در بعضی موقعیت‌ها هم به لحاظ ناکارآمدی در پاسخگویی به نیازهای فوری و فوتی مورد انتقاد شدید

قرار گرفته است.

امروزه حکمرانی صرفاً توسط دولت یا حکومت اعمال نمی‌شود و اشخاص دیگری مانند سازمان‌های بین‌المللی نیز در این امر مشارکت دارند، این اشخاص در یک ساختار توزیع شده و متکثر بر کارکردهای حکمرانی دولت‌ها تأثیر گذاشته و بر آن نظارت می‌کنند. آنها علاوه بر مقررده‌گذاری و مقررات‌زدایی از صلاحیت‌های مدنی نیز برخوردارند. این دسته اشخاص که به آنها تنظیم‌گر گفته می‌شوند، مفهومی جدید می‌باشند که خارج از دوگانه سنتی بازار - دولت قرار داشته و به دولت‌ها در تحقق اهداف کمک شایان توجهی می‌کنند. در واقع تنظیم‌گری یکی از کارکردهای اصلی نظام حکمرانی نوین است که در کنار سایر کارکردها مانند سیاست‌گذاری، بازتوزیع، تسهیل‌گری و نیز کارکرد سنتی ارائه کالا و خدمات، چهارچوب کلان نظام حکمرانی مدرن را شکل می‌دهد.

اصطلاح تنظیم‌گری برای اولین بار در فرانسه (۱۴۶۰) به کار گرفته شد، اما در مفهوم خاص حقوقی آن از اواخر قرن نوزدهم در این کشور برای تبیین صلاحیت و کارکرد نهادهای خاص، مراجع اداری مستقل در حقوق کنونی به‌عنوان تنظیم‌کننده روابط اشخاص عمومی و خصوصی در حوزه‌های خاص عمل می‌کنند.^{۳۶} از دیدگاه تحلیل سیستمی، درخصوص مفهوم تنظیم‌گری تا حد زیادی اتفاق نظر وجود دارد. در یک رویکرد عام، تنظیم یک حوزه یا فعالیت دارای دو مفهوم مضیق و موسع است: در مفهوم موسع به معنای به‌کارگیری مکانیسم‌های نظم‌دهنده و کنترل‌کننده یک سیستم و در مفهوم مضیق نیز عبارت از عمل تعیین سیاست‌ها و مدیریت و اداره یک سیستم است.^{۳۷} درهرحال، هدف تنظیم‌گر در هر دو مفهوم، کارکرد صحیح یک سیستم پیچیده است.^{۳۸}

تنظیم‌گری شامل کارکردهایی است که عبارتند از:

- ۱- مقررات‌گذاری: تدوین و تصویب مقرراتی که تعیین‌کننده قواعد رفتار بازیگران هستند؛
- ۲- آگاه‌سازی: آگاه‌سازی بازیگران تحت تنظیم از اهداف تنظیم‌گری و چهارچوبی که ذیل آن باید رفتار کنند؛
- ۳- رصد: رصد بازیگران با هدف آگاهی از وضعیت حوزه تحت تنظیم‌گری و میزان تعهد به مقررات وضع شده؛
- ۴- اعمال مقررات: طراحی سازکارهای لازم برای جهت‌دهی به رفتار بازیگران و استفاده از سازکارهای انگیزشی و تنبیهی؛
- ۵- داوری و حل منازعات: تصمیم‌گیری درمورد عواقب عدم‌پایبندی به مقررات یا حل‌وفصل منازعات؛
- ۶- مجازات: اعمال مجازات و تنبیهات لازم در موارد تخلف؛

36. Conseil d'État, Rapport public, Les autorités administratives indépendantes, La Documentation française, (2001), 279.

37. Timsit G., La régulation, Revue française de l'administration publique, Revue française d'administration publique 109(2004), 5-11.

38. FRISON-ROCHE M.-A., "Définition du droit de la régulation économique", Recueil Dalloz, 2 (2004), 126-139.

۷- ارزیابی: پایش نظام تنظیم‌گری و اعمال اصلاحات لازم؛
۸- طراحی مکانیسم: چینش بازیگران و تعریف ارتباطات بین آنها به گونه‌ای که نتیجه عملکرد و تعاملات بازیگران تأمین‌کننده اهداف مدنظر تنظیم‌گر باشد.
سازمان جهانی بهداشت به‌عنوان بزرگ‌ترین تنظیم‌گر جهانی در حوزه سلامت در سال ۱۹۴۶ میلادی تأسیس و در اساسنامه آن «حق بر سلامت» به‌عنوان یک حق پایدار مورد تأکید قرار گرفت و از آن به‌عنوان عالی‌ترین ثمره حکمرانی یاد کرد. بدین‌وسیله هدف نهایی بهداشت «تأمین، حفظ و ارتقای سلامت بشری» اعلام و رسالت و وظیفه اصلی این سازمان را «استقرار تندرستی به شکل جامع، فراگیر و باکیفیت در تک‌تک افراد جامعه» دانست. این سازمان براساس اساسنامه سازمان ملل متحد، در سال ۲۰۰۵ مقرراتی را تحت عنوان مقررات بهداشت بین‌الملل^{۳۹} (IHR) تصویب کرد که از سال ۲۰۰۷ اجرایی شد. این مقررات نسخه دوم مقرراتی است که از سال ۱۹۶۹ به تصویب رسیده که باتوجه به شیوع بیماری‌های اپیدمی در همان سال‌ها در سازمان بهداشت جهانی برنامه‌ریزی شده بود. مقایسه مقررات ۱۹۹۶ (IHR) و ۲۰۰۵ (IHR)، در سال ۱۹۶۹ مقررات تنها شامل برخی بیماری‌های واگیردار است ولیکن تعهدات دولت‌ها در ۲۰۰۵ IHR نسبت به ۱۹۶۹ به‌شدت توسعه یافت. مقررات مربوط به بهداشت بین‌الملل (IHR) که توسط مجمع عمومی سازمان جهانی بهداشت به تصویب می‌رسد به‌نوعی مقررات الزام‌آور برای کشورها ایجاد می‌کند و از منظر حقوق بین‌الملل لازم‌الاجرا هستند و اگر دولت‌ها نسبت به آنها اقدام مثبت انجام ندهند دچار نقض مقررات بین‌المللی شده‌اند.^{۴۰}

برمی‌نای بند الف ماده ۲۱ و ماده ۲۲ اساسنامه WHO به مجمع عمومی این سازمان اجازه داده شده تا درخصوص مسائل مرتبط با بهداشت و مرامانه سازمان مقررگذاری کرده و قوانینی وضع نماید و در ظاهر دولت‌ها را در پذیرفتن آن مختار دانسته اما در مقام عمل حداکثر اقدام دولت‌ها در پذیرش مقررات مزبور در نظر گرفتن حق شرط مبنی بر معافیت از اجرا و نه مخالفت با مقررات می‌باشد، چون اعمال مغایر با مقررات بین‌المللی تبعات سنگینی را به کشورهای ناقض وارد می‌کند. در مقررات مربوط به بهداشت بین‌الملل^{۴۱} (۲۰۰۵) دو مدل تعهد برای دولت‌ها و سازمان WHO پیش‌بینی شده است؛

تعهدات مربوط به دولت‌های عضو و تعهدات مربوط با WHO (دولت‌های درگیر بیماری واگیردار و سایر دولت‌های همکار با سازمان جهانی بهداشت WHO). در زمینه تعهدات مربوط به دولت‌های عضو در زمان همه‌گیری‌هایی چون کرونا می‌توان اذعان نمود، دولت‌های درگیر مکلف به تبعیت از مقررات ذیل می‌باشند؛

۱- بلافاصله سازمان جهانی بهداشت و بقیه دولت‌های عضو (WHO) را مطلع نمایند؛

39. International Health Regulation

۴۰. محمد مهدی گویا، مقررات بهداشتی بین‌المللی، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر (تهران: انتشارات تندیس، ۱۳۹۶)، ۱۲-۱۵.

41. IHR

۲- محدودیت‌هایی را نسبت به اشخاص تبعه خارجی و اموال (صادرات و واردات) آنان اعمال کنند.

در مقابل سازمان جهانی بهداشت نیز تعهداتی دارد که از جمله می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود؛
۱- همکاری حوزه‌های مختلف از جمله حوزه‌های فنی و پزشکی با دولت‌های درگیر جهت کنترل و مهار همه‌گیری؛

۲- همکاری با سایر دولت‌های عضو سازمان و مجموعه گسترده‌ای از سازمان‌های بین‌المللی بین‌الدولی و غیردولتی.

دریافت اطلاعات از دولت‌ها و انتشار آنها، مقررات بین‌المللی بهداشت IHR همچنین به سازمان جهانی بهداشت این اختیار را اعطا کرده تا اقداماتی انجام دهد که می‌تواند چگونگی اعمال دولت‌ها برای حاکمیت را به چالش بکشد، مثل ماده ۶ و ۷ و ۸ راجع به وظیفه اطلاع‌رسانی دولت‌ها به سازمان و به‌ویژه ماده ۹ و ۱۰ و ۱۱ راجع به بررسی اطلاعات از منابعی غیر از منابع دولتی در این زمینه و ماده ۱۲ تا ۱۴ مبنی بر لزوم همکاری دولت‌ها با سازمان در هنگام پاندمی و اجرای توصیه‌های مندرج در مواد ۱۵ الی ۱۸ و نیز اعمال محدودیت در مرزهای کشوری و در تردد مسافری و بار آنان به موجب مواد ۱۹ الی ۳۰. همان مقررات؛ و نیز مقررات مذکور به سازمان جهانی بهداشت اجازه داده تا اطلاعات راجع به رویدادهای مربوط به بیماری را از منابع غیردولتی جمع‌آوری کند، از دولت‌ها در مورد چنین اطلاعاتی اطمینان حاصل کند و در صورت لزوم، اطلاعات را با سایر کشورها به اشتراک بگذارد. دوم، مقررات بین‌المللی بهداشت به مدیرکل سازمان جهانی بهداشت اختیار اعلام وضعیت اضطراری بهداشت عمومی و نگرانی بین‌المللی اعطا می‌کند. سوم، مقررات بین‌المللی بهداشت به سازمان جهانی بهداشت این اختیار را می‌دهد تا اقتضات اقداماتی را که یک کشور عضو باید با توجهات علمی و بهداشت عمومی برای تجارت یا محدودیت‌های مسافرتی انجام دهد، فراهم نماید. چهارم، مقررات بین‌المللی بهداشت به دولت‌های عضو نیاز دارد تا هنگام مدیریت بیماری، از حقوق بشر حمایت کنند؛ حمایت‌هایی که سازمان جهانی بهداشت، به‌عنوان نهاد پیشرو در جهت احترام و تضمین حقوق بشر در مسئله سلامت اعمال می‌نماید.

مقررات بهداشت بین‌المللی به‌عنوان ابزاری از حقوق بین‌الملل محسوب می‌شود که از نظر قانونی برای ۱۹۶ کشور از جمله ۱۹۴ کشور عضو WHO لازم‌الاجرا است. مقررات بهداشت بین‌المللی از پاسخ به اپیدمی‌های مهلکی که زمانی بر اروپا غلبه کرده بودند، رشد خود را آغاز کرد. آنها حقوق و تعهداتی را از جمله الزام به گزارش رویدادهای بهداشت عمومی برای کشورها ایجاد می‌کنند، همچنین در آیین‌نامه‌های مربوطه معیارهایی را برای تبیین یک رویداد خاص «اضطرار بهداشت عمومی با نگرانی بین‌المللی» نیز بیان گردیده است.

در عین حال که شیوع بیماری و سایر خطرات حاد بهداشت عمومی غالباً غیرقابل پیش‌بینی است و نیاز به طیف وسیعی از پاسخ‌ها دارد، مقررات بین‌المللی بهداشت IHR (۲۰۰۵) یک چهارچوب حقوقی جامع را ارائه می‌دهد که حقوق و تعهدات کشورها را در رسیدگی به حوادث بهداشت عمومی و موارد اضطراری تعریف می‌کند. به موجب ماده ۳، اصول اجرای این مقررات باید با رعایت کامل

کرامت افراد، حقوق بشر و آزادی‌های اساسی اشخاص باشد. در حالی IHR کشورها را ملزم به تعیین یک نقطه کانونی IHR ملی برای برقراری ارتباط با WHO، ایجاد و حفظ ظرفیت‌های اصلی نظارت و پاسخگویی، از جمله در نقاط ورودی تعیین شده می‌کند، مقررات اضافی به مناطق سفر و حمل‌ونقل بین‌المللی مانند اسناد بهداشتی موردنیاز برای ترافیک بین‌المللی اشاره دارد. سرانجام IHR پادمان‌های مهمی را برای حمایت از حقوق مسافران و سایر افراد در رابطه با پردازش اطلاعات شخصی، رضایت آگاهانه و عدم تبعیض در اعمال اقدامات بهداشتی تحت مقررات معرفی می‌کند.^{۴۲}

در چهارچوب IHR (۲۰۰۵) تعارض حق‌های بشری در صورت قرنطینه کردن هنگام بروز بیماری‌های واگیردار وجود دارد. حق بر آزادی رفت‌وآمد (ماده ۱۲ میثاق حقوق مدنی و سیاسی) و بند ۳ ماده ۱۲ سلامت عمومی، به‌عنوان یکی از ابزارهای محدودکننده حق بر آزادی رفت‌وآمد در تعارض امور بشردوستانه با حاکمیت دولت‌ها با شرایط متفاوت قلمداد می‌شود.

۲-۲- وضعیت حق اعتصاب در دوران شیوع کرونا

در دو دهه گذشته، جهان تجربه‌های بسیاری را از سر گذرانده، شیوع جهانی ویروس کرونا تجربه‌ای نوین را پیش روی بشر قرار داد. کرونا بیماری جدیدی است که نسبت به آن قواعد و مقرراتی در اسناد بین‌المللی وجود ندارد اما با پیگیری موارد، موضوعات و بیماری‌های مشابه که در دستور کار شورای امنیت ملل متحد قرار گرفته می‌توان به قواعد و مقررات جدیدی دست یافت. شورای امنیت بیماری‌های ایدز و ابولا را به‌عنوان تهدید بین‌المللی قلمداد کرده و لذا به‌طور قطع کرونا نیز همان وضعیت را دارا می‌باشد. هم‌اکنون این‌که شدیدتر و وخیم‌تر است و راه انتقال آن ساده‌تر و سرعت همه‌گیری آن بالاتر از آن دو بیماری است و هم‌اکنون ادامه یافتن تهدید، احتمال بروز درگیری و جنگ هم دور از دسترس نیست.

قطعه‌نامه‌هایی که شورای امنیت در موارد مشابه همه‌گیری کرونا صادر نموده عبارتند از: ایدز: قطعه‌نامه ۱۳۰۸ (سال ۲۰۰۰) شیوع بیماری‌های واگیردار و فراگیر به‌عنوان تهدیدی علیه ثبات و امنیت جهانی؛ قطعه‌نامه ۹۸۳۲ (سال ۲۰۱۱) لزوم تعهد به همکاری‌های دولت‌ها در عرصه بین‌المللی برای مقابله با بیماری‌های واگیردار؛ قطعه‌نامه ۲۱۷۷ (سال ۲۰۱۴) شیوع بیماری ابولا به‌عنوان تهدیدی علیه صلح و امنیت بین‌المللی و لزوم همکاری بین‌المللی.

قطعه‌نامه ۲۴۳۹ سال ۲۰۱۸ که طبق آن در موارد همه‌گیری موارد زیر حاکم می‌شود:

- ۱- مسئولیت اولیه دولت برای مقابله با بحران با دولت مبتلا
- ۲- دولت درگیر باید با شفافیت به جامعه بین‌المللی اطلاع‌رسانی کند

42. "World health organization", accessed on 30 March 2020, who.int/health-topics/international-health-regulations#tab=tab_1

۳- همکاری فنی و مالی با دولت درگیر

باتوجه به سابقه برخورد نهادهای بین‌المللی با همه‌گیری‌های کم‌خطرتر قبلی به‌طور قطع می‌توان گفت همه‌گیری کرونا نه تنها «حق بر اعتصاب» بلکه سایر حقوق و آزادی‌ها از جمله «حق بر سلامت» را تحت‌الشعاع قرار داده است و مسائل جدید و مستحدثه را در زندگی بشر مطرح نموده، یکی از این حق‌ها که به‌شدت تحت تأثیر کرونا قرار گرفته، وضعیت حق بر اعتصاب است. تمتع از این حق در هنگام وقوع بحران‌هایی چون کرونا «به‌طور قطع به‌شدت محدود می‌شود زیرا بحرانی که نتایج آن بیماری تعداد کثیری از انسان‌ها در سراسر جهان، مرگ هزاران انسان، ناتوانی سیستم‌های درمانی و رکود اقتصادی است، رکودی که به دنبال خود تضييع حقوق کارگران و کارمندان را در پی دارد، امکان استفاده از «حق اعتصاب» به‌عنوان راه‌حل را باوجود خطرات کرونا نمی‌دهد. چون در زمان همه‌گیری‌ها، دولت‌ها می‌توانند فعل و ترک فعل‌هایی که منجر به افزایش شیوع بیماری و آسیب اشخاص می‌شوند را جهت صیانت از سلامت عمومی و حفظ جان دیگر شهروندان محدود کنند، برای نمونه پس از وقوع همه‌گیری کرونا در مجارستان قانون جدیدی تصویب شد که به نخست‌وزیر این کشور اجازه می‌دهد تا برای مدت نامعینی از طریق صدور فرمان‌هایی که مورد نظارت پارلمان قرار نمی‌گیرند، حکمرانی کند. در فیلیپین پارلمان این کشور قانونی را تصویب کرده که اختیارات اضطراری تقریباً نامحدودی را به رئیس‌جمهور این کشور اعطا می‌کند. همچنین در کامبوج یک قانون تازه در خصوص وضعیت اضطراری ملی تصویب شد که اختیارات نامحدودی را به دولت این کشور اختصاص داده و حقوق سیاسی شهروندان را به‌طور چشمگیری محدود نموده است. در نزدیک به ۲۱ کشور جهان انتخابات محلی و ملی به تعویق افتاده است. برخی از دولت‌ها از تکنولوژی‌های نظارتی برای کنترل عبور و مرور شهروندان استفاده می‌کنند که معمولاً از آن جهت ردیابی دشمنان دولت استفاده می‌شود. طبیعی است که برای طرفداران اصول دموکراسی حفظ جان و سرمایه مردم در اولویت قرار دارد.

در نهایت باید گفت شرایط بحران همه‌گیری ویروس کرونا تا حد زیادی غیرقابل پیش‌بینی است و همین مسئله باعث می‌شود که تصمیم‌گیری نسبت به اینکه تعطیلی کدام دسته از حق‌ها و اقدامات در بلندمدت نتایج نامطلوبی خواهد گذاشت، دشوار است اما به ضرس قاطع می‌توان گفت آزمون «ضروری بودن» و «متناسب بودن» حق‌ها و اقداماتی که به تعطیلی کشانده می‌شوند باید در نظر گرفته شوند. حق‌ها و اقداماتی که جزء اصول اساسی دموکراتیک به‌شمار می‌روند تا جایی که امکان دارد نیابستی به ورطه تعطیلی و عدم اجرا برسند و یا کنار گذاشته شوند. چون آینده پابندی نظام‌های سیاسی به اصول دموکراسی را به‌شدت به مخاطره می‌اندازد. در اینجا سؤال جدیدی مطرح می‌شود که «آیا ممکن است با پابندی به اصول دموکراسی بتوان با ویروس کرونا مقابله کرد؟» باید گفت که پابندی به این اصول در مقابله با بحران کنونی نه تنها ممکن بلکه بسیار ضروری است. چون این حقوق و آزادی‌ها همگی از اصولی هستند که عبور از بحران کنونی را تسهیل می‌کنند. هرچند ماهیت بحران به‌گونه‌ای است که دستیابی به کارآمدترین راهکارها در کوتاه‌ترین زمان را می‌طلبد،

اما قربانی کردن فرایندهای دموکراتیک به‌هیچ‌عنوان ضرورتی ندارد. تصمیماتی که در این شرایط گرفته می‌شوند به‌طور مسلم آینده زندگی اجتماعی ما را در سراسر جهان مشخص می‌سازند؛ بنابراین نباید به آنها به‌منزله اقدامات موقتی که پس از رفع شرایط بحرانی خود به خود به پایان می‌رسند، نگرست. مسلم است که عموم مردم علاقه‌ای ندارند که از بحران همه‌گیری کرونا به بحران شیوع بی حد و حصر حکومت‌های بی‌اعتقاد به حداقل اصول لازم برای اداره دموکراتیک کشورها وارد شوند؛ بنابراین باید نسبت به اخبار و اطلاعاتی که صرفاً به قصد تهییج احساسات مردم و هراساندن آنها منتشر می‌شوند، محتاط بود. میراث دموکراسی به سادگی به‌دست نیامده، اما ممکن است به سادگی آسیب ببیند. همان‌طور که پیش‌تر گفته شد، آنچه که از پیدایش دموکراسی با اهمیت‌تر است حفظ و حراست از آن است. حراست از اصول دموکراسی در شرایط عادی با اهمیت است، اما این فرایند در زمانی که این اصول مورد تهدید قرار می‌گیرند از هر زمانی حیاتی‌تر است.^{۴۳}

۲-۳- تزامم و تعارض حق اعتصاب و حق سلامت بر یکدیگر در دوران همه‌گیری کرونا

حق اعتصاب و حق بر سلامت در زمره حقوق بنیادین بشر و از مصادیق نسل دوم حقوق بشر می‌باشند که اجرای هیچ‌یک از آنان متوقف بر عدم اجرای دیگری نمی‌باشد. ولیکن مسئله جدیدی که در دوران همه‌گیری کرونا حادث گردیده این است که آیا اعمال حق بر سلامت عمومی که منشعب از حق بنیادین حیات و به‌نوعی حق ذاتی انسان است بر توقف و تعطیلی حق اعتصاب و تعلیق اجرای آن در وضعیت‌های عمومی فوق‌العاده همچون وضعیت همه‌گیری کرونا ضرورت و برتری دارد یا خیر؟ بر اساس ماده ۴ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی در دوران وضعیت فوق‌العاده که حیات ملت تهدید گردد و وضعیت رسماً اعلام شود دولت‌های عضو میثاق می‌توانند تدابیری برای تعلیق تعهداتی که به‌موجب میثاق برعهده دارند، اتخاذ نمایند؛ بنابراین چنانچه شرایط لازم فراهم گردد دولت می‌تواند حق اعتصاب را در شرایطی که با حق سلامت عمومی و «تهدید حیات ملت» معارض باشد به‌طور کلی متوقف نماید. هرچند که موارد مهم جهت تعلیق اجرای برخی از حقوق بنیادین بشر در ماده ۴ میثاق احصاء گردیده^{۴۴} لذا نگرانی مهم درخصوص تجاوز دولت‌ها از اختیارات اعطایی در ماده ۴ میثاق و تفسیر موسع وضعیت عمومی فوق‌العاده به‌گونه‌ای که حق اعتصاب را تعطیل نماید بی‌آنکه در جهت حفظ سلامت عامه به‌طور جدی گام بردارد ملاحظه می‌گردد. به‌نظر می‌رسد که تعلیق اجرای حقوق بشر در شرایط اضطراری و فوق‌العاده مطابق ماده ۴ میثاق بین‌المللی حقوق سیاسی و مدنی و ماده ۱۵ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر و ماده ۲۷ کنوانسیون آمریکایی حقوق

۴۳. تالار گفتگوی مطالعات حقوقی و سیاسی بین‌المللی انجمن ایرانی مطالعات سازمان ملل متحد، دسترسی در ۱۳۹۹/۰۸/۲۴

unstudied.ir/IAUNS-Forum

۴۴. سید قاسم زمانی، «تعلیق اجرای قواعد بین‌المللی حقوق بشر در وضعیت‌های عمومی فوق‌العاده»، مجله پژوهش‌های حقوقی، ۳۱ (۱۳۹۶)، ۴۰.

بشر با وجود شرایط مقرر در همان مواد از اختیارات تامه دولت‌ها است. فلذا از آنجایی که حق اعتصاب از نظر مفهوم و جایگاه در مقایسه با حق سلامت به‌عنوان تابعی از حق حیات در ذیل آن قرار می‌گیرد در شرایط اضطراری همچون همه‌گیری کرونا به‌طور موقت قابل توقف و تعطیل به‌نظر می‌رسد و در صورت تراحم با حق سلامت، اعمال حق اخیرالذکر با توقف حق اعتصاب منعی نخواهد داشت.

نتیجه

با آنکه حق بر اعتصاب در اسناد بین‌المللی متعدد و قانون اساسی اغلب کشورها مورد تأکید و توجه واقع شده اما ملت‌ها همواره در اجرای آن با مشکل مواجه بوده‌اند. هرچند سازمان ملل متحد طبق بند الف و ب ماده ۵۵ منشور با تشویق کشورها به بالا بردن سطح زندگی و حل مسائل بین‌المللی اقتصادی، اجتماعی و بهداشتی و مسائل مربوط به آنها و ترویج همکاری‌های بین‌المللی در حوزه اعتصاب گام‌های بزرگی برداشته است.

در نظام‌های مختلف نیز در خصوص شناسایی حق بر اعتصاب دو رویکرد کلی شکل گرفته، رویکرد حداکثرگرا با نمایندگی نظام حقوقی فرانسه که علاوه بر شناسایی «حق اعتصاب»، بر ماهیت «بنیادین» آن نیز تأکید کرده و رویکرد حداقل‌گرا با نمایندگی نظام حقوقی انگلستان که تاکنون بسته حمایتی جامعی از این اقدام اجتماعی ارائه نکرده است. در این نظام (انگلیسی)، گرچه اعتصاب از قلمرو رفتارهای ممنوعه کیفری خارج شده اما هیچ‌گاه به سرزمین حق‌ها وارد نشده است. با وجود این می‌توان ادعان نمود که نوعی اقدام معترضانة حرفه‌ای (اقدام صنعتی) دارای برخی مصونیت‌های قانونی محدود، در این نظام مورد شناسایی قرار گرفته است.

شناسایی اعتصاب در نظام حقوقی ایران نیز دارای سابقه چند ده‌ساله است و علاوه بر قانون اساسی، ماده ۱۴۲ قانون کار (۱۳۶۹) نیز به‌صورت ضمنی اعتصاب را شناسایی کرده، اما به آثار حقوقی آن اشاره‌ای ندارد. شاید یکی از راهکارهای تعدیل نظام حقوقی کنونی حاکم بر روابط کارگر و کارفرما در این قانون که متضمن حمایت‌های بعضاً افراطی از کارگر در رابطه مزبور است، پیش‌بینی یک چهارچوب مشخص و قانونمند برای اعمال حق اعتصاب همراه با تعدیل حمایت‌های یادشده از کارگر می‌باشد. حمایت‌های افراطی از کارگر در رابطه مورد نظر، برخلاف اهداف پیش‌بینی شده، با کاهش تمایل در سرمایه‌گذاری و به‌تبع آن، کاهش ایجاد شغل و کار از یک‌سو و تعطیلی کارخانه‌ها و کارگاه‌ها در پی بحران‌های اقتصادی و عدم امکان تداوم فعالیت آنها از سوی دیگر، ممکن است تأثیر منفی بر جایگاه و وضعیت حرفه‌ای و اقتصادی کارگران و اقشار مختلف داشته باشد. این در حالی است که اعتصاب می‌تواند علاوه بر حفظ برخی حمایت‌های حداقلی از آنان، به‌عنوان ابزاری عقلانی و منعطف و عملی حسب شرایط درجهت موازنه قوا مورد استفاده واقع شود. در هر حال، میزان اعتصاب در جهان از دهه ۱۹۷۰ به بعد، کاهش قابل توجه یافته ولیکن در ایران افزایش چشمگیر داشته است. بررسی آرای موافقین و مخالفین حمایت از اعتصاب، حاکی از آن است که آثار سوء اقتصادی و اجتماعی این اقدام، مهم‌ترین عامل اتخاذ موضع نسبت به آن است. البته میزان این تأثیر در کشورهای مختلف، متنوع است به‌طوری که آثار سوء اعتصاب در نظام‌های اقتصادی پیشرفته،

به مراتب کمتر از نظام‌های اقتصادی ضعیف و تک‌محصولی است. کاربست این حق توسط کارگران همواره باید با رعایت حقوق و آزادی‌های سایر شهروندان، به‌ویژه کارگران غیراعتصابی و کارفرما باشد. همان‌طور که در تنظیم این حق در بخش عمومی، بر لزوم تعادل و توازن میان این حق و اصل استمرار خدمات عمومی تأکید و در مورد کارگران بخش خصوصی (نه الزاماً غیردولتی) نیز دیوان دادگستری اروپایی بر ضرورت ایجاد تعادل میان این حق و الزامات مربوط به تضمین بازار آزاد (همچنین حقوق و آزادی‌های سایر شهروندان) نیز تأکید نموده است. سازمان بهداشت جهانی جهت رگولاتوری^{۴۵} حوزه سلامت تأسیس گردیده، تأکید سازمان بر بهره‌مندی از بالاترین استاندارد قابل حصول سلامتی به‌عنوان یکی از حقوق بنیادین افراد بشر از مهم‌ترین مقررہ‌گذاری‌های این حوزه است.

التهیه می‌توان گفت اگر خطر وقوع یک بیماری مسری وجود داشته باشد و جان و سلامتی افراد جامعه یا اعتصاب‌کنندگان در معرض تهدید قرار گیرد، واضح است که دولت حق دارد مانع تمتع از حق اعتصاب شود و چنانچه این بیماری گسترش یافته و به همه‌گیری رسیده باشد مانند شیوع ویروس کرونا و بهداشت و رفاه جامعه به خطر افتاده باشد، دولت وظیفه دارد اقدامات فوری و جدی را جهت پیشگیری از اعتصاب به عمل آورد و با رسیدگی و تأمین خواسته اعتصاب‌کنندگان به کاهش مرگ و میر و همه‌گیری کمک نماید؛ بنابراین، اگر ممانعت از اعتصاب ممکن نشد باید از اقدامات پیشگیرانه بهداشتی جهت کاهش همه‌گیری استفاده نمود. درنهایت می‌توان اذعان نمود که با مروری بر کنوانسیون‌های بین‌المللی و منطقه‌ای حقوق بشر و در نظر گرفتن اهمیت حق سلامت و حق اعتصاب مهم‌ترین ویژگی که یک وضعیت فوق‌العاده می‌تواند اجرای حق اعتصاب را با مشکل جدی مواجه سازد «تهدیدآمیز بودن» آن می‌باشد. شرط ماهوی که در متن کنوانسیون و معاهدات حقوق بشری به آن اشاره شده است ولیکن نظام بین‌المللی حقوق بشر همواره بایستی با اعمال نظارت جدی مراقبت نماید که دولت‌ها به بهانه اجرای برخی از حقوق بشر مانند حق سلامت، اجرای سایر حقوق بنیادین بشری همچون حق اعتصاب را متوقف ننموده درحالی‌که به تکالیف و تعهدات خود درخصوص اعمال حق سلامت و حق حیات نیز توجهی ننمایند. امری که رسالت اصلی نظام حقوق بین‌الملل در الزام دولت‌ها به حمایت و تضمین حقوق اساسی بشر بر آن استوار گردیده است.

فهرست منابع

منابع فارسی

باقرزاده، احسان. «حق اعتصاب در حقوق ایران با نگرشی به موازین بین‌المللی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۲.

تنگستانی، محمد و اسدالله یاور. «درآمدی بر نظام حقوقی اعتصاب در بخش خصوصی». *پژوهش حقوق عمومی* (۱۳۹۳): ۱۰۹-۱۳۴.

حقیقی، محمدعلی. *نظام روابط کار در سازمان*. تهران: ترمه، ۱۳۷۹.

تالار گفتگوی مطالعات حقوقی و سیاسی بین‌المللی انجمن ایرانی مطالعات سازمان ملل متحد، دسترسی در ۱۳۹۹/۰۸/۲۴.

unstudies.ir/IAUNS-Forum

زمانی، سید قاسم. «تعطیل اجرای قواعد بین‌المللی حقوق بشر در وضعیت‌های عمومی فوق‌العاده». *مجله پژوهش‌های حقوقی* ۱۶(۳۱)(۱۳۹۶): ۷-۴۶.

شفیعی زهره و پوریا عسکری. «حمایت از حقوق کودکان در چارچوب عملکرد کمیسیون تحکیم صلح سازمان ملل متحد». *فصلنامه مطالعات حقوق عمومی* ۵۰(۴)(۱۳۹۹): ۱۵-۲۴.

فتحی زاده، مهدی. «نقش دولت تنظیم‌گر در شکل دهی نهاد ارث به سمت کارآفرینی (بررسی کشورهای منتخب، ایران و آمریکا)»، *دوماهنامه پژوهش‌های نوین علوم انسانی* ۲(۵)(۱۳۹۷): ۱۲-۱۴.

گویا، محمدمهدی. *مقررات بهداشتی بین‌المللی ۲۰۰۵، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر*. تهران: انتشارات تندیس، ۱۳۹۶.

محمدی جعفری، فاطمه. «کرونا و حق بر سلامت زنان»، دسترسی در ۱۳۹۹/۰۸/۲۴.

unstudies.ir/IAUNS-Forum.

مصفا نسرین، «حصول همکاری‌های بین‌المللی در جهان نابرابر»، دسترسی در ۱۳۹۹/۰۸/۲۳.

unstudies.ir/IAUNS-Forum.

منابع خارجی

Council of Europe, »Coronavirus: guidance to governments on respecting human rights«, democracy and the rule of law, 8 (2020): 56.

Deakin, Simon and Gillian S. Morris. *Labour Law*. Portland: Hart Publishing, 2009.

d'État, Conseil. Rapport public, Les autorités administratives indépendantes, La Documentation française, (2001), 279

Fabbini Federico. "Europe in Need of a New Deal: on Federalism, Free Market, and the Right to Strike". *Georgetown Journal of International Law* 43(2012): 1-78.

Fairbother, Peter, David Hall, Hammer Davies Steve and Nikolaus Lobina Emanuele. *The Right to Strike in Electricity Sector in EU Countries*. London: The University of Greenwich, 2002.

FRISON-ROCHE M.-A. "Définition du droit de la régulation économique". *Recueil Dalloz* 2(2004): 126-139.

Gernigon, Order, Alberto Bernard and Horacio Guido. *ILO Principles Concerning the Right to Strike*. Geneva: International Labour Office, 2007.

ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work, 86th Session, Geneva, June 1998, <http://www.ilo.org/public/english/standards/relm/ilc/ilc86/com-dtxt.htm>.

Kova'cs, Erika. "The Right to Strike in the European Social Charter". *Comp. Labor Law and Poly Journal* 26(2006): 445-446.

Preventing and Combating Violence Against Women and Girls: Human Dimension Seminar When 16 November 2021, 10:00 - 17 November 2021, 16:30. Where Warsaw (Sofitel Victoria Hotel) and Online Organized by Osce Office for Democratic Institutions and Human Rights.

Richard F. Dole. "The State and Local Employee Collective Bargaining in the Absence of Explicit Legislative Authorization". *Low Law Riview*. 54(4) (1969), 550.

Right to Refuse During the COVID-19 Pandemic A USW District 3 Guide (Western Canada) as of 6 April 2019.

Servais, Jean Michael. "The ILO Law and the Freedom to Strike". *University of Toronto* 26(2007), 9-10.

Subasinghe, Ruwan and Jeff Vogt, "Will fundamental workers' rights also fall victim to COVID-19?", 2020, April, 23, <https://www.equaltimes.org/jeff-vogt>.

Timsit G. "La régulation, Revue française de l'administration publique". *Revue française d'administration publique* 109 (2004): 5-11.

Wilkinson, Brain. "The Right to Strike and Irish Constitutional Law", Master of Laws (L.L.M) Thesis, Toronto, Ontario, Canada, York University, 1989.